

Фещенко Н.М.

Житомирський національний
агроекологічний університет, Житомир

Вирівнювання територій в економічному і соціальному розвитку: сучасний стан та шляхи вдосконалення

Нинішня система надання місцевим бюджетам фінансової допомоги насправді не має ніякого відношення до вирівнювання територій в економічному і соціальному розвитку, оскільки кошти, які виділяються, спрямовуються виключно на фінансове забезпечення мінімальних поточних видатків територіальних громад. Діючий механізм значною мірою не відповідає основним вимогам бюджетного федералізму, подоланню тенденції утриманських настроїв у місцевих органах влади, підвищенню зацікавленості та їх відповідальності у нарощуванні податкового потенціалу на підвідомчих територіях та проведенню активної самостійної бюджетної політики, яка сприяла б фінансовій самодостатності місцевого самоврядування, раціональному та ефективному витрачання коштів місцевих бюджетів. Орієнтуючись на реалізацію функції фінансового вирівнювання вкорінюються та розростаються розбіжності в рівні бюджетної забезпеченості, підриваються стимули щодо розвитку регіональної інфраструктури.

Основними напрямками процесу подальшого удосконалення міжбюджетних відносин має бути створення реальних механізмів забезпечення дохідних джерел бюджетів відповідно до видаткових повноважень, максимальне стимулювання регіонів щодо розвитку власної податкової бази, розширення інвестиційної фінансової підтримки, упорядкування відносин у сфері власності. Механізм зазначених відносин повинен реалізовуватись за рахунок власних ресурсів і лише за недостатності податкового потенціалу на підвідомчій території – за рахунок коштів бюджетів вищого рівня.

Важливе значення при цьому має чітке розмежування відповідальності та податкових повноважень між центром і територіями, розробка гнучкої формули перерозподілу централізованого фонду фінансових ресурсів у вигляді дотацій і

субсидій адміністративно-територіальним утворенням за єдиними правилами, але з обов'язковим урахуванням історичних, економічних, екологічних, демографічних та кліматичних особливостей.

Заслуговує на увагу пропозиція застосувати спрощений підхід до використання коштів бюджету розвитку, а також збільшити термін освоєння субвенції, не обмежуючи його кінцем року. Стимулювати збільшення доходів місцевих рад можливо, виділивши їм у бюджет розвитку окремим рядком додаткову дотацію в розмірі 10-15% залежно від зібраної на території громади суми. Для зміцнення фінансової самостійності місцевого самоврядування необхідно забезпечити:

- стабільність податкового законодавства і міжбюджетних відносин з метою здійснення достовірного та об'єктивного середньострокового бюджетного планування, унеможливити внесення змін у бюджетне та податкове законодавство стосовно платежів, що підлягають зарахуванню до місцевих бюджетів, які призводять до зниження їх дохідної бази;

- узгодження з відповідними місцевими органами питань здійснення державними органами реструктуризації, надання відстрочок, розстрочок, пільг щодо окремих податків та зборів, які повністю або частково зараховуються до місцевих бюджетів;

- обмеження випадків внесення змін в обсяги надання відповідним адміністративно-територіальним одиницям субвенцій та субсидій лише такими чинниками, як зміна податкового законодавства, розмежування видаткових повноважень між державними і місцевими органами влади;

- розробку і впровадження механізму моніторингу та оцінки ефективності реалізації місцевими органами влади державних повноважень, підвищення рівня відповідальності за їх виконання.

Важливою умовою досягнення ефективного та сталого управління коштами місцевих бюджетів є надання прозорості та достовірної інформації про діяльність місцевих органів влади. Для забезпечення інформацією про фінансовий стан адміністративно-територіальних одиниць доцільно було б розробити порядок формування, ведення і поширення інформаційних даних, що характеризують

ють питання управління місцевими бюджетами, запровадити в обов'язковому порядку щорічні публічні звіти місцевих органів, у яких висвітлювалися б результати діяльності за минулий період та плани з підвищення ефективності управління місцевими фінансами на наступний рік.